

*... І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.*

*до 165-річчя від дня смерті Тараса Григоровича Шевченка
(1814-1861), українського поета, письменника, живописця,
громадського та політичного діяча.*

2026

*Віртуальну виставку
підготувала
бібліотекар ч/з № 1
Алла Любарець
Кількість джерел : 16*

Свій останній день народження Тарас Григорович провів у ліжку, страждаючи від водянки. До нього навідувалися друзі, зачитували святкові телеграми («Полтавці поздоровляють з іменинами і просять: утни, батьку, орле сизий!»), але Шевченко лише просив побільше опіуму і постійно перепитував, коли приїде лікар. Лікар особливо не допоміг. Вночі стан погіршився, Шевченко уже навіть не міг лежати; сидів, стогнав, гасив і знову запалював свічку.

На світанку трохи попустило. Шевченко випив склянку вершків, попросив слугу заварити чай і прибрати у спальні; спустився в майстерню, охнув і упав замертво. Так закінчилось життя Великого Кобзаря.

Його смерть була трагедією, але далеко не сюрпризом. В останні роки у Тараса Григоровича був цілий букет болячок. Спершу привезений із заслання ревматизм, який переріс у ваду серця; потім поліартрит і цироз печінки, а під фінал ще й водянка. Восени 1860 стало геть погано, майже всю зиму Шевченко не виходив зі своєї маленької душної кімнати. І у 1861 році, на наступний день після свого дня народження його життя скінчилось.

Назаренко М. Поховання на могилі (Шевченко, якого знали). Київ : Сварог, 2006. 686 с. (Неофіційно).

Шевченко - пророк, але що саме він пророкував? Шевченко безсмертний, але яким є його потойбічне життя? Чому він виїздить з могили на білому коні? Як Шевченко виконував заповіт Пугачова? Як примусив царя визволити селян?

Шевченко - характерник, Шевченко - чаклун, що змінює обличчя, Шевченко - незвичайний маляр... Такого Шевченка зараз мало хто знає. Але таким його знали.

"Поховання на могилі" - найповніше зібрання народних переказів про Шевченка, "паралельна біографія" Кобзаря, несподівана і захоплююча.

Цвілюк С. А. Історична мудрість Великого Кобзаря : Історизм і соціально-політичний вимір епічних творів Тараса Шевченка. Одеса : Маяк, 2008. 311 с.

В творчому доробку Тараса Шевченка, поряд з емоційною, наснаженою публіцистичним запалом лірикою, виділяються епічні твори, у яких з надзвичайною силою поетичного осмислення і зображення подано сторінки героїчної й глибоко драматичної минушини українського народу, його боротьби за національну свободу. Поеми й вірші історичної, історико-революційної та соціально-політичної проблематики ("Гайдамаки", "Іван Підкова", "Тарасова ніч", "Кавказ", "Сон" та ін.) - це вершинне досягнення геніального поета. Світ козаччини, героїка боротьби проти ворогів України превалює в усій його творчій спадщині.

Зайцев П. Життя Тараса Шевченка : монографія. Вид. 2-ге. Київ : Обереги, 2004. 477 с. (Бібліотека українського раритету).

Дана монографія видатного шевченкознавця Павла Зайцева своєчасно не дійшла до свого читача. Внаслідок драматичного перебігу історичних подій в Україні ця, єдина у своєму роді, правдива біографія Тараса Шевченка була неприйнятною для цензурних приписів різної, часом протилежної орієнтації.

Книга розкриває і утверджує перед читачем новий, нетрадиційний образ Шевченка й водночас повертає із забуття добре ім'я її автора.

Забужко О. Шевченків міф України : спроба філософ. аналізу. 4-те вид. Київ : Факт, 2007. 146 с. (Висока полиця).

У чому все-таки причина дотеперішньої загадкової абсолютності постаті Шевченка в українській духовній культурі? На який образ-себе запрограмував він Україну своїм міфом, у культурі Нового часу типологічно найближчим до дантівського? Які метафізичні смисли земної історії чаються зашифрованими в Шевченковому тексті, коли підходити до нього з ключем не тільки християнської філософії та європейського романтизму, а й традиційної української демонології? Чи існує в історії "національна" версія християнської есхатології - колективного гріха й колективної покути?

На ці та інші питання шукає відповіді Оксана Забужко в своїй книжці, котра стала однією з найголосніших подій сучасної української гуманітаристики.

Повернені шевченківські раритети = The Return of Shevchenko's Collection : до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка / упорядкування: Сергія Гальченка, Наталки Лисенко. Дніпродзержинськ, 2010. 286 с.

У книзі представлено репродукції з оригінальних гравюр, рукописів, світлин, листів, унікальних видань (першого "Кобзаря" 1840 року та кількох саморобних рукописних "Кобзарів", які поширювалися серед читачів у другій половині XIX ст.), а також інші матеріали, що були вивезені з України в 1943 році. Процес їх повернення розпочався ще на початку 1990-х років, а завершився в 2006 році, коли Українська Вільна Академія Наук у США передала найцінніші матеріали, які достойно поповнили рукописну і книжково-документальну шевченкіану Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка Національної академії наук України.

Ткачук О. Інтертекст поеми "Кавказ" Тараса Шевченка: прометеїзм в орієнтальному дискурсі. Тернопіль : Медобори, 2012. 131 с.

У посібнику в широкому контексті протеїзму розглядається текстуальне поле поеми Шевченка "Кавказ" крізь оптику орієнтального дискурсу, пов'язаного з осмисленням інтеграції Кавказу в російську імперію. Простежуються антиколоніальні мотиви в творі, критика просвітницького виправдання імперської політики. Аналізується суб'єктна організація поеми-інвективи. Окрему увагу приділено концепції протеїзму Шевченка, його інтертексту та семантиці образу Прометея в українській літературі після Шевченка.

Дзюба І. Тарас Шевченко. Київ : Альтернативи, 2005. 702 с. (Особистість і доба).

Дана книга є спробою поєднати докладну розповідь про життєвий шлях Тараса Шевченка з текстологічним аналізом його поетичних і прозових творів та коротким оглядом малярської спадщини.

Автор охопив весь обшир літературної та громадянської діяльності великого сина України в широкому історичному контексті, розкрив центральне місце Шевченка в усьому національному житті.

Єфремов С. О. Шевченкознавчі студії. Київ : Україна, 2008. 365 с.

Серед дослідників творчості Тараса Шевченка, які першими зайнялися ґрунтовним вивченням його літературної спадщини, чільне місце належить видатному історику української літератури, критику, публіцисту, культурно-громадському діячеві Сергію Єфремову (1876-1939).

До видання ввійшли вперше зібрані разом його шевченкознавчі твори (від 1899 р. до арешту в 1929-му) як фундаментальні наукові праці, так і оригінальні розвідки, полемічні статті, рецензії на тогочасні публікації, що стосуються життя і творчості Кобзаря.

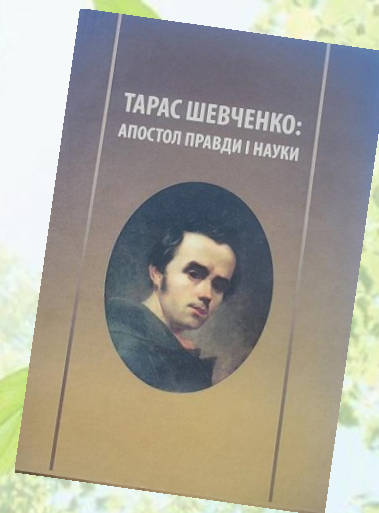
Тарас Шевченко і Галичина : ст. та матеріали / упорядник і ред. Феодосій Стеблій. Львів : Вид-во ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 423 с.

У збірнику публікуються матеріали (статті, доповіді, інформації) галицьких громадсько-культурних діячів та письменників, зокрема Івана Франка, Михайла Грушевського, Кирила Студинського, Василя Щурата, Івана Крип'якевича, Михайла Возняка, Богдана Лепкого, Ярослава Ісаєвича та інших про подвижницьку місію Шевченка щодо відстоювання національної самобутності української спільноти та соборності українських земель.

Тарас Шевченко: Апостол правди і науки : матеріали Міжнар. наук. конференції / ред. колегія: Тарас Салига та ін. Львів : Вид-во ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 584 с.

Видання публікує доповіді та повідомлення українських та зарубіжних учених на науковій конференції "Апостол правди і науки". У виданні висвітлено різні аспекти осягнення феномену Тараса Шевченка. Акцентовано увагу націєцентризмі Кобзарєвої творчості. Відзначено непроминальну актуальність його ідеї та ідеалів для українців. Узагальнено найновіші здобутки на ниві шевченкознавства та окреслено перспективні напрямки художнього світу письменника.

Ушкалов Л. Моя шевченківська енциклопедія : із досвіду самопізнання. Харків : Майдан, 2014. 601 с.

До книги входить близько 300 невеликих есеїв про світ ідей та образів Тараса Шевченка (1814 - 1861) – поета, художника, музиканта, мислителя. Шевченко постає тут людиною, яка надзвичайно тонко й трепетно відчуває природу, мистецтво, життя в усіх його проявах: від побуту до метафізики. Автор розглядає Шевченка в широкому контексті української та світової культури. А ще, пильно вдивляючись в образ поета, намагається описати свій власний духовний досвід.

Шевченківська енциклопедія. Літературні твори / під заг. ред. М. Г. Жулинського. Київ : Імекс-ЛТД, 2016. 896 с.

Видання складається із статей про всі відомі поетичні, прозові та драматичні твори Шевченка, включно зі щоденником. Кожен із них досліджується комплексно: розглянуто механізм функціонування в широкому літературному контексті, проаналізовано структуру і поетику, запропоновано об'єктивну інтерпретацію.

Крالیук П. М. Тарас Шевченко: незауважене. Київ : КНТ, 2015. 230 с.

У книзі звернута увага на маловідомі аспекти життя й творчості Тараса Шевченка. Зокрема, на його подільсько-волинську подорож, соціально-філософські погляди, ставлення до Пересопницького Євангелія та деяких відомих культурних діячів.

Касіян В. Пророк / авт. есе Ярема Гоян. Київ : Веселка, 2006. 429 с. (Бібліотека Шевченківського комітету).

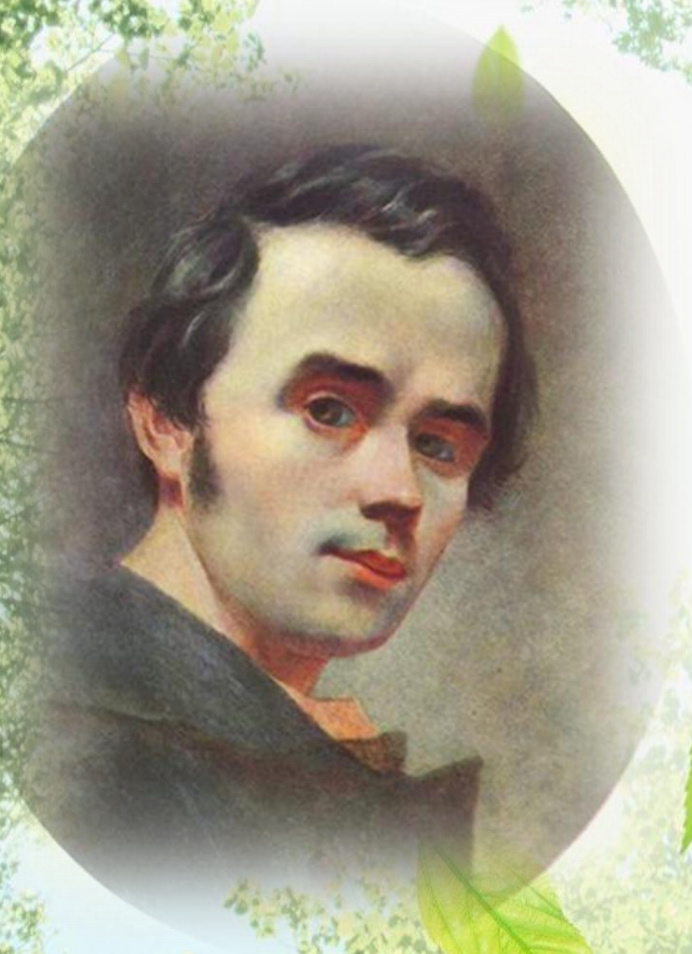
Книжка "Пророк" унікальна в українському книговиданні, національному мистецтві і шевченкознавстві. Нова літературно-мистецька книга іде в світ як виквіт одного роду : ілюстрації Василя Касіяна зріднені з художнім словом лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка, заслуженого діяча мистецтв України Яреми Гояна - племінника художника, сина рідної сестри Олени.

Тарахан-Береза З. П. Шевченко - поет і художник : монографія. Київ : Наук. думка, 1985. 184 с.

Монографія присвячена питанням взаємозв'язку поетичної і мистецької творчості великого українського поета, художника, мислителя Т. Г. Шевченка. Висвітлюється доля його поетичної та мистецької спадщини, простежується історія їх досліджень. Також аналізуються однойменні поетичні та малярські твори Шевченка.

*Поезія і живопис у творчості Т. Г. Шевченка
нерозривно пов'язані. У живописі він був поетом,
у поезії – живописцем.*

Автопортрет

Портрет Ганни Закревської

Циганка-ворожка

Катерина

Селянська родина

Романо-католицька церква у Києві

Аскольдова могила

Почаївська лавра з півдня

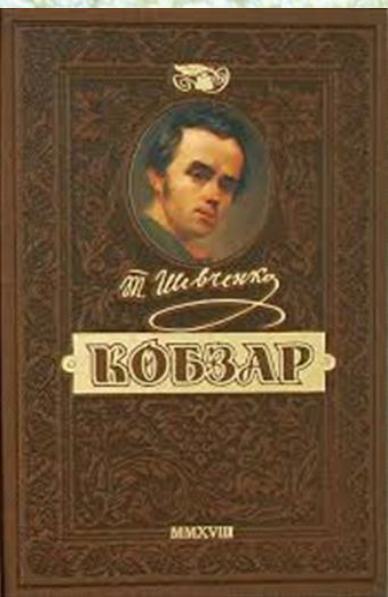
Сліпий

Знахар

Селянське подвір'я

«Кобзар» - вічна книга українців

В його спадку скарби невичерпної краси, чуття, любові і віри в майбутнє, котрих злодій не вкраде, вогонь не спалить, повінь не забере, скарби, котрими будуть збагачуватись наші діти і внуки.

Богдан Лепкий

Є книги, над якими не владний час, бо в них пульсує жива історія народу, сила, краса його творчого генія. Такою книгою в українській літературі є «Кобзар» Т. Г. Шевченка. Український народ поставив його на перше місце серед успадкованих національних духовних скарбів. Та, напевне, не знайдеться такої книги, доля якої була б подібна до долі «Кобзаря». Перший «Кобзар», який побачив світ майже в день другої річниці викупу Тараса Григоровича з кріпацтва, це була чи не найсвітліша, найрадісніша пора у житті 26-річного поета. Із цієї невеликої збірки й почалось його сходження до вершин письменницького Парнасу. До видання увійшло вісім поетичних творів, більшість яких Т. Шевченко присвятив тим, хто його підтримував: поеми «Катерина» (В. Жуковському), «Тарасова ніч» (П. Мартосу), вірші «Іван Підкова» (В. Штернбергу), «Перебендя» (Є. Гребінці), балада «Тополя» (П. Петровській), послання «До Основ'яненка», дума «Нащо мені чорні брови...».

Безпосередньо перед виходом книги, Тарас Шевченко написав вступний вірш-заспів «Думи мої, думи мої...», який і відкривав збірку. Він є епіграфом не тільки до цього видання, але й до всієї творчості Тараса Григоровича. Особливість цього «Кобзаря» – офорт на початку книги за малюнком Василя Штернберга: народний співак-кобзар із хлопчиком-поводирем, це узагальнений образ кобзаря, який і дав назву збірці. Гроші на його друк дав відставний штабс-ротмістр, полтавський поміщик Петро Іванович Мартос, портрет якого намалював молодий Шевченко.

Дозвіл на випуск «Кобзаря» з друкарні був підписаний цензором 18 квітня 1840 р., а вже 30 квітня, він з'явився у книгарнях. Продавали книгу по карбованцю сріблом за примірник. Наклад розійшовся надзвичайно швидко.

Заборона й вилучення «Кобзаря», після арешту Шевченка в 1847 р., зробили цю книгу реліквією української літератури, раритетом ще за життя поета. Повернувшись із заслання, не мав свого першого «Кобзаря» й сам автор. Отож, книга, видана в 1840 році, надзвичайно рідкісна, в світі збереглося лише кілька її екземплярів. У 1844 році вийшов «Чигиринський кобзар» – перевидання попередньої збірки, до якої була додана поема «Гайдамаки». І лише на початку 1860 р., у друкарні П. Куліша, незадовго до смерті Т. Г. Шевченка, вийшла нова прижиттєва збірка «Кобзаря» із портретом автора, який намалював М.О. Мікешин. Гроші (1100 карбованців) на видання дав відомий український цукрозаводчик і меценат Платон Симиренко, з яким Тарас Шевченко познайомився у 1859 році під час своєї останньої подорожі в Україну, зокрема, перебуваючи у вотчині останнього в Млієві. «Кобзар» мав досить великий наклад – 6050 примірників. Він був значно повнішим попередніх: сюди увійшло 17 творів (сучасні збірки містять 228). Це було єдине видання, що дало поетові хоч якийсь прибуток.

Життя славетного «Кобзаря» продовжувалось і після смерті поета. Його твори були широко відомі, незважаючи на те, що подвійна цензура (світська і духовна) майже половину з них не пропускала до друку. Вони могли з'являтися тільки за межами Росії та були доступні лише на українських землях Австрійської імперії. Пізніше «Кобзар» неодноразово виходив друком і в двох томах, і багатотомними виданнями. Нині важко сказати, скільки разів книга перевидавалася. Твори з неї перекладено понад 140 мовами світу, зокрема – японською, китайською і навіть тамільською, циганською та ін.

«Кобзар» Т. Шевченка належить до найдорожчих літературних скарбів, що українці передають із покоління в покоління. Слово Великого поета не зотліває з плином часу, а його мудрий заповіт актуальний і нині: Свою Україну любіть,

Любіть її...Во врем'я люте,
В останню тяжкую минуту
За неї Господа моліть.

*Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
На Вкраїні милій,
Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий.
Як понесе з України
У синєє море
Кров ворожу... отоді я
І лани і гори —
Все покину і полину
До самого бога
Молитися... А до того —
Я не знаю бога.
Поховайте та вставайте.
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте.
І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.*

*Олександр Губов.
Прощання киян з
тілом Шевченка на
Поштовій площі*

*Будешь, батьку,
панувати,
Поки живуть люди,
Поки сонце з неба сяє,
Тебе не забудуть...*